Edukacja obywatelska. Zakres treści, wymagania edukacyjne i kryteria oceniania.

Zakres podstawowy, klasa 3 Liceum Ogólnokształcącego

Na zajęciach uczniowie korzystają z podręcznika:

Tragarz M., Drelich S., Krawczyk E., Flis R., *Masz wpływ. Edukacja obywatelska. Podręcznik dla liceum i technikum. Część 2*, nr dopuszczenia 1236/2/2026, Nowa Era, Warszawa 2026.

Zakres treści i kryteria oceniania oparte są na programie nauczania:
U. Małek, S. Żmijewska-Kwireg, „*Masz wpływ". Program nauczania edukacji obywatelskiej dla liceum ogólnokształcącego i technikum*, Warszawa 2025.

Treści nauczania i wymagania szczegółowe dotyczące wiedzy i umiejętności w klasie trzeciej

Klasa III.

1. **Polityka i życie publiczne. Uczeń:**
    a. wyjaśnia znaczenie wyborów w systemie demokratycznym; opisuje bierne i czynne prawo wyborcze; argumentuje na rzecz świadomego udziału w głosowaniu;
    b. wyszukuje informacje na temat partii politycznych, które znajdują się w parlamencie Rzeczypospolitej Polskiej, oraz na przykładzie wybranego zagadnienia wskazuje podobieństwa i główne różnice programowe;
    c. rozumie, czym jest społeczeństwo obywatelskie i jakie ma znaczenie dla sprawnego funkcjonowania państwa; wyszukuje informacje na temat wybranych instytucji społeczeństwa obywatelskiego oraz sposobów ich wspierania;
    d. wyjaśnia wpływ mediów tradycyjnych i społecznościowych na przekonania i postawy jednostek, funkcjonowanie społeczeństwa i państwa; rozumie konsekwencje i zagrożenia związane z upowszechnianiem niesprawdzonych informacji;
    e. wyszukuje wiarygodne i rzetelne źródła informacji na wybrane tematy społeczno-polityczne oraz identyfikuje przykłady manipulacji i dezinformacji oraz fałszywe informacje, a także potrafi je weryfikować.
    f. samodzielnie lub w zespole wyszukuje informacje na temat kampanii wyborczej i programów partii oraz odróżnia fakty od opinii i weryfikuje informacje;
2. **Polska w Europie. Uczeń:**
    a. opisuje genezę powstania Unii Europejskiej, rozróżnia jej główne instytucje (Rada Europejska, Rada Unii Europejskiej, Komisja Europejska, Parlament Europejski oraz Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej) i wyszukuje informacje na temat udziału Polski w instytucjach Unii Europejskiej;
    b. samodzielnie lub w zespole ocenia bilans członkostwa Polski w Unii Europejskiej oraz bierze udział w dyskusji na jego temat;
    c. wyszukuje informacje na temat możliwości własnego rozwoju (edukacja, praca, wolontariat) przy wsparciu programów Unii Europejskiej i wie, jak je wykorzystać;
    d. formułuje opinię na temat pogłębiania i poszerzania integracji europejskiej oraz podejmuje dyskusję na temat tych procesów.

3. **Współczesny świat. Uczeń:**
    a. identyfikuje polityczne, gospodarcze, finansowe, społeczne i ekologiczne zależności między Polską a resztą świata oraz wskazuje ich przyczyny, w tym historyczne, i konsekwencje;
    b. wyjaśnia czynniki wpływające na bezpieczeństwo Polski, w tym rolę NATO i ONZ; formułuje opinię i dyskutuje na temat wybranych zagrożeń dla bezpieczeństwa;
    c. identyfikuje najważniejsze problemy globalne, w tym w zakresie zrównoważonego rozwoju oraz na wybranym przykładzie wyjaśnia konieczność międzynarodowej współpracy w celu ich rozwiązania;
    d. wymienia przyczyny i konsekwencje kryzysu klimatycznego i wyszukuje informacje na temat działań na rzecz jego powstrzymania oraz w miarę możliwości angażuje się w wybrane działania;
    e. wyjaśnia, na czym polegają zasady odpowiedzialnej konsumpcji i patriotyzmu gospodarczego, oraz w miarę możliwości je stosuje;
    f. podaje przyczyny wybranego konfliktu międzynarodowego oraz identyfikuje jego konsekwencje;

W ramach przedmiotu edukacja obywatelska uczeń (samodzielnie lub zespołowo) podejmuje działania obywatelskie w formie:

1. aktywnego uczestnictwa w debacie na wybrany temat społeczny, prezentowania własnego zdania, które uzasadnia i którego broni, oraz podejmowania dialogu z osobami o odmiennych poglądach;
2. aktywnego udziału w spotkaniu z przedstawicielami organów władzy publicznej, w ramach którego zadaje pytania dotyczące kompetencji tych organów;
3. aktywnego uczestnictwa w przygotowaniu obchodów rocznicy ważnego wydarzenia historycznego (nieorganizowanego w ramach działalności szkoły) lub w innych obchodach;
4. sformułowania i opublikowania własnej opinii w ważnej dla siebie sprawie publicznej w lokalnych lub szkolnych mediach z poszanowaniem poglądów innych i z poszanowaniem demokratycznego porządku prawnego;
5. zorganizowania kampanii społecznej lub zbiórki na wybrany przez siebie cel, w ramach której zachęca do udziału w niej innych ludzi lub instytucje;
6. nawiązania współpracy jako wolontariusz z lokalną organizacją społeczną lub instytucją publiczną w celu wsparcia realizacji jej celów statutowych, po czym przedstawienia na forum klasy efektów swojego zaangażowania;
7. napisania wniosku o dofinansowanie projektu w ramach szkolnego lub lokalnego budżetu partycypacyjnego lub innego wniosku o wsparcie finansowe;
8. napisania i wysłania (opublikowania) petycji, listu lub listu otwartego do przedstawicieli władz publicznych w ważnej dla niego sprawie;
9. kandydowania w klasowych lub szkolnych wyborach, w tym prowadzenia kampanii wyborczej;
10. przygotowania dokumentów koniecznych do zgłoszenia zgromadzenia (protestu lub pikiety);
11. wypełnienia poprawnie wniosku o wydanie dowodu osobistego, paszportu lub innego dokumentu;
12. dokonania analizy programu wyborczego oraz kampanii wybranej partii lub kandydata;
13. uczestnictwa w konsultacjach społecznych na wybrany temat lub w wysłuchaniu publicznym, w ramach których formułuje własną opinię i przekazuje ją odpowiednim władzom;

14. przeprowadzenia sondy szkolnej lub ulicznej na wybrany temat, a następnie zaprezentowania jej wyników;
15. przeprowadzenia i udokumentowania wywiadu ze świadkiem historii najnowszej (np. kombatantem) lub inną ważną postacią lokalną;
16. udziału w symulacji obrad organów władz publicznych lub organów organizacji międzynarodowej;
17. zorganizowania udziału w rozprawie sądowej w charakterze publiczności;
18. przeprowadzenia analizy dostępności wybranej przestrzeni, usługi lub produktu dla osób z niepełnosprawnościami.

W klasie trzeciej uczeń ma obowiązek wykonania jednego działania obywatelskiego. Realizację wykonanych działań uczeń przedstawia w sposób ustalony z nauczycielem.

Formy pozyskiwania informacji o poziomie osiągnięć edukacyjnych uczniów

Informację o poziomie opanowania materiału uczący pozyskuje w formie:

- sprawdzian (przygotowanie z większej partii materiału w formie pisemnej),
- kartkówka (przygotowanie z krótkiej partii materiału w formie pisemnej),
- odpowiedź ustna (umiejętność budowy ustnej wypowiedzi),
- referaty, prezentacje (umiejętność pozyskiwania informacji z różnych źródeł, hierarchizowania ich i publicznego przedstawienia),
- działania obywatelskie (zrealizowane samodzielnie lub zespołowo w formie zamieszczonej w Rozporządzeniu Ministra Edukacji z dnia 6 marca 2025 r.)
- praca w grupie (umiejętność współpracy i wspólnego rozwiązywania problemów).

W przypadku edukacji obywatelskiej ocenianiu podlegają:

- opanowanie materiału (wiedza i umiejętności),
- umiejętność zaprezentowania zdobytej wiedzy,
- podjęte działania praktyczne.

W czasie ustalania oceny zadaniem nauczyciela jest:

- wyszczególnienie i docenienie dobrych elementów pracy, działania obywatelskiego czy projektu,
- odnotowanie tego, co wymaga poprawy lub uzupełnienia,
- podpowiedzenie, w jaki sposób powinno się poprawić np. konkretną pracę, działanie, w tym działanie zespołowe,
- udzielenie wskazówek, w jakim kierunku pracować dalej; co zrobić, aby w przyszłości osiągnąć cel.

W przypadku działań obywatelskich informacja zwrotna powinna dotyczyć:

- adekwatności działania do postawionego celu,
- stopnia zaangażowania (wielkości włożonej pracy),
- skuteczności działania.

Dodatkowo w projekcie edukacyjnym należy dodać kryteria związane z:

- współpracą w ramach zespołu,
- indywidualnym wkładem poszczególnych członków grupy.

Kryteria ocen

I. **Ocenę niedostateczną (1) otrzymuje uczeń, który nie spełnił wymagań na ocenę dopuszczającą.**

II. **Ocenę dopuszczającą (2) otrzymuje uczeń, który:**

a) opanował na poziomie elementarnym (koniecznym) podstawowe wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej,

b) potrafi przy pomocy nauczyciela lub ze wskazówkami rozwiązywać proste, typowe zadania teoretyczne i praktyczne,

c) zrealizuje wymaganą liczbę działań obywatelskich samodzielnie lub zespołowo.

III. **Ocenę dostateczną (3) otrzymuje uczeń, który:**

a) posiada niepełną wiedzę i umiejętności określone w podstawie programowej i nie zawsze potrafi się nimi posługiwać w sytuacjach typowych,

b) zrealizuje wymaganą liczbę działań obywatelskich samodzielnie lub zespołowo.

IV. Ocenę dobrą (4) otrzymuje uczeń, który:

a) posiada wiedzę określoną w podstawie programowej i potrafi ją wykorzystać w sytuacjach problemowych, popełniając przy tym jedynie sporadyczne błędy,

b) aktywnie i terminowo zrealizuje wymaganą liczbę działań obywatelskich samodzielnie lub zespołowo.

V. Ocenę bardzo dobrą (5) otrzymuje uczeń, który:

a) posiada wiedzę i umiejętności określone w podstawie programowej oraz potrafi je wykorzystywać w różnych sytuacjach problemowych, niemal nie popełniając błędów,

b) aktywnie i terminowo zrealizuje wymaganą liczbę działań obywatelskich samodzielnie lub zespołowo.

VI. Ocenę celującą (6) otrzymuje uczeń, który:

a) posiada wiedzę i umiejętności określone w podstawie programowej i potrafi się nimi posługiwać w różnych sytuacjach problemowych, nie popełniając błędów,

b) wyróżniając się szczególną inicjatywą, zrealizuje wymaganą liczbę działań obywatelskich samodzielnie lub zespołowo.